

*Víš už o té příhodě, která se tu stala?
Povím ti ji tedy. Vyšli jsme od hraběte
Firmiana a zamířili domů, a když jsme
přišli do naší ulice, otevřeli jsme si
domovní dveře, a co myslíš, že se nám nestalo?
— Vešli jsme dovnitř.*

W. A. MOZART,
z dopisu sestře, Milán 1772

KNIHOVNA MĚSTA OSTRAVY
Půjčovna pro dospělé

R 1990

zařazeno: 31. 1. '66

značka: 2-11-387 c

pf. čís.: 2137/66

R 69

R-98

Pevnost

Mladý muž, zřejmě také turista, si objednal koňak a přes živý plůtek restaurace se díval k valům pevnosti. Krátce předtím položil na ubrus dlouhý vrbový prut, který vzbudil pozornost číšníků, takže si mezi sebou začali šeptat. Muselo to být cosi neobvyklého, protože číšníci ve zdejších restauracích stáli vždycky jako sochy a čekali jenom na pokyny hostů.

Mladý muž zatím odhadoval vzdálenost k úpatí hradeb; mohlo to být nanejvýše čtyřicet padesát metrů, porostlých dobře pěstovaným anglickým trávnikem. Asi uprostřed té husté zelené plochy byla asfaltová, prudce ozářená vozovka, po které však nic nejezdilo. Pod neóny se procházeli zřízenci v uniformách podobných oblečení dopravních strážníků a velmi zručně a hravě pohazovali a otáčeli v rukou tenkými bambusovými hůlkami. Patrně to povolání vykonávali už velmi dlouho a naučili se krátit si tak čas.

„Dovolíte otázku?“ vyrušil číšník mladého muže.

„Zajisté!“ řekl mladý muž a posunul vrbový prut na pokraj stolu, protože by se dost velký tácek s koňakem a sodou nevešel ani na pravou, ani na levou stranu prutu, který dříve rozdělával dost malý stůl na dvě poloviny.

„Na co máte ten prut?“ zeptal se číšník.

„Rád bych viděl ty hady!“ řekl mladý muž a poukázal k pevnosti.

„Ach!“ řekl číšník. „To raději ne!“ a s očima jakoby uhranutýma a drženými špičkou prutu dodal: „Směl bych vám nabídnout informační brožuru?“

„Děkuji, o pevnosti jsem velmi dobře informován.“

Vstup do pevnosti se zásadně nepovoloval a vlastně nebylo komu. Co paměť sahá, nikdo nepožádal, aby směl projít branami, a je naprosto spolehlivě zjištěno, že dovnitř nevnikla žádná osoba ilegální cestou. Právě o to se staraly hlídky zřízenců hustě rozestavené kolem pevnosti. Proto nebylo nutné veřejně vyhlášovat jakýkoli zákaz nebo pod valy vyvěšovat varovné cedule. Strach sám si vynutil kázeň u obyvatel města, které se dobou kruhově rozrostlo kolem svého historického jádra. Přesto však celý obvod tvrze uzamykala důkladná bezpečnostní opatření, přehledný, nízko sestříhaný trávník, asfaltový prsteneček, světla, bambusové hůlky v rukou yvcviče-

ných mužů. Uvnitř citadely se totiž kdysi dávno objevilo plemeno jedovatých hadů a rozmnožilo se do té míry, že na příklad těsně před svítáním bylo na značnou vzdálenost slyšet syčení probouzejících se plazů. Někteří zdejší lidé, kteří až do té pozdní, velmi tiché hodiny bděli, povětšinou milenci, ale především turisté, postávali u otevřených oken nebo na terasách kaváren a naslouchali. Z kotle kasemat stoupalo k blednoucímu nebi jemné, avšak zcela patrné šumění, akustický zážitek, plný krásy a děsu. Mocný, mrazivý dojem, podobný hudbě vysoko letících střel, byl posilován pohledem na geometrický objekt, z něhož to vycházelo.

Jenom dvanáctipá hvězda kamenných hradeb nepodlehla živlům přírody a válek. Uvnitř se rozvalovaly hliněné bloky a mohly balvanů z někdejších vojenských staveb. V troskách vyrostly bludné stromy, několik smrků, obrovské duby a platany, malý osikový háj. Vlastně tu nebylo nic tak zajímavého, avšak divák, jenž přehlížel tvrz z věžových hotelů velkoměsta, neubrání se rozechvění, byť byl sebecivlněji naladěný. Mýtus věků, který tu byl vynášen ze zřícenin mihotavým sykáním hadů, podmaňoval i skeptické turisty. Zdálo se, že pevnost je živá. Květy ostře barevných plevelů se třásly i v bezvětří, jistě klouzavým, na dálku neviditelným manévrováním plazů. Byla to senzace turistů. Motorizovaný Evropan, který se už nudil na přelidněných dálnicích a plážích, tu objevil bizarní oázu. Přijížděl na několik dní, číhal jedovatou vůni staletí a podléhal sentimentálním meditacím.

„Tak to je ten F. P. Ewald, biolog,“ ukazoval vrátný prstem na zápis v knize hostů a komisař pro bezpečnost turistů si jméno opsal do notýsku. „Je to velmi mladý muž, ale zřejmě s hlubší životní zkušeností. Hrubé, ne dost dobře sčesané vlasy má už prošedivělé. Hřmotná postava, které neodpovídá plaché vystupování, je oblečena v černém svetr. Vypadá trochu jako námořník.“

Komisař se šel po Ewaldovi porozhlédnout a najisto ho podle popisu vrátného poznal v baru „Citadela“. Opravdu měl svetr až ke krku, ale tady se to běžně uznávalo i v barech, ostatně žijících většinou jenom z turistů. Ewald byl plně zaujat podívanou. Na klavíru se svíjela hadí žena. Saxofonista tiše sykal do zlatého nástroje. A žena, jinak nahá, šustila černými, taftovými rukavicemi upjatými až k ramenům, objímajíc si hned hrdlo, hned boky rychlými, útlými pohyby. Byla zároveň hadem a zároveň tělem hady objímaným, zároveň „pevností,“ když se vypjala do kruhu, v jehož střed vrhla vlasy jakoby živé; ale možná že se opravdu třásly a praskaly na mahagonovém víku piana.

Při potlesku si komisař sedl k Ewaldovi. Představil se jako muž,

kteří je úředně pověřen pečovat o bezpečnost turistů. Je v zájmu dobré pověsti města, aby se nikdo nepokoušel dotýkat se hadů, ovšemže těch nižších živočichů, usmál se komisař a také zatleskal ženě, která se klaněla oblečená už v kožišině. Jsou to velmi jedovaté exempláře. Na klinice je sice dostatečná zásoba séra pro všechny případy, ale žádný lékař nemůže zaručit, že organismus nepodlehne otravě. Kromě toho taková svévolná intoxikace není začleněna do turistického pojištění, výlohy by byly značné a pak, není vhodné provokovat strážce. Ačkoli mají své předpisy a bambusových hůlek mají používat výhradně proti hadům, kteří snad někdy proniknou přes hradby a trávník až na asfaltovou bezpečnostní vozovku, zřízcenci se rázem sbíhají k incidentu a s nikým dlouho nesmlouvají. Je to pochopitelné, jsou to většinou dobrodruzi, bývalí vojáci z tropů, vysloužilci cizineckých legií, ale zato spolehliví strážci, zaručující bezpečnost městu. Jedině oni vstupují za čas do pevnosti, aby uvnitř provedli nutné asanace, anebo, bohužel, aby odtud vynesli tělo neukázněného turistu.

„Rád bych viděl ty hady!“ trval na svém Ewald.

„Můžete je nahlédnout od osmi do šestnácti v městském teráriu.“

„Rád bych prostudoval přírodní poměry, vyfotografoval si některé exempláře přímo uvnitř tvrze. Chápete, z hlediska biologického je to jaksí velmi zajímavá anomálie tady uprostřed Evropy.“

„Naším úkolem je hlídat pevnost a hady, nemůžeme ani nemáme právo hlídat turisty. Chtěl jsem vás jenom varovat!“

„Prosím!“ řekl Ewald.

Když komisař odešel, pozval Ewald ke stolu tu ženu. Nejprve lehce konverzačně koketovali, jak tomu v takových situacích bývá. Potom se jí Ewald zeptal, co ví o životě hadů, a byl překvapen, že útlá bytost, již snad byly taneční hadí pohyby vrozeny, neví o svých vzorech vůbec nic. Přiznala se, že z plazů viděla jenom želvu a ovšem kůže na módních botkách a taštičkách. Ptala se, proč hadi nemrkají, a Ewald jí vysvětlil, v čem spočívá ta podobnost se zrakem nebožtíků. Netušila, že na světě žije asi dva tisíce čtyři sta různých hadích druhů, a zaujatě naslouchala sice odbornému, avšak velmi sugestivnímu vyprávění. Poprvé za dlouhou dobu ji opravdu zajímaly řeči hosta, který ji pozval ke stolu. Místo erotických banalit líčil život na hadích farmách a metody lovu zmijí, hroznější a krajt. Dlouho vyprávěl o jedech a o tom, co způsobují v lidské krvi.

„Rád bych viděl také ty vaše hady,“ řekl potom a ona mu vzrušeně stiskla ruku.

„Ach ne, to raději ne!“

Za svítání, když na několik okamžiků utichl hluk města, vstali

z lůžka a bosi přistoupili k otevřenému oknu. Objímala jej dlouhými rukama i záplavou vlasů, které si natočila mezi prsty, a on věděl že jí nesmí nabídnout peníze ani žádný dárek, protože by ji urazil. Má o mne strach, pomyslně si, a to je důkaz lásky. V dálce pod nimi uprostřed spícího velkoměsta ležela v prstenu ozářených strážů temná pevnost. V odlescích světél civilizace i nebeských těles vycházel z tvrze jemný šelest, ale možná že to byly jenom její suché rty na jeho rameni. Podržel ženě hlavu a tak stáli chvíli docela nehybně, aby se přesvědčil. Nad střechami, z nichž tu a tam vyrazil bílý proužek dýmu, se vznášelo tiché syčení a on pocítil strach.

„Nevstupujte dovnitř!“ řekla a marně se snažila tanečnými pohyby přivést jej na jiné myšlenky.

A zatímco on si v pokračujícím svítání mydlil bradu, ona si vzala do postele dlouhý vrbový prut, jenž stál dosud opřen o stěnu, a v dlaní opocené úzkostí měřila jeho pružnost a délku. Když uslyšela křehlé, sykové šustění břitvy na jeho tváři, upustila prut a zacpala si uši ukazovákem. Předtím si vložila do úst šupinu vrbové slupky a drtíc ji v zubech ochutnávala vůni třísly. Marně se pokoušela poznat, stále ještě uzavřena před hlasy světa, je-li to hořké nebo sladké. Když ji oslovil, neslyšela ho.

„Mám kanadské šněrovací boty. Nevím, proč bych se měl bát.“

Pozorovala ho, jak si obléká košili, jak si utahuje pásek, jak marně zápasí s knoflíčky v manžetách. Sedl si k ní na postel a poprosil ji, aby mu rukávy sepnula. Ale ona mu vzala stříbrné sponky, schovala je do maličké dlaně a pěstičku vsunula pod bílý polštář pod svou černou hlavou.

„Nikdy vás tam dovnitř nepustím!“

„Konečně, je horko,“ řekl Ewald. „Proč bych si nechával dlouhé rukávy,“ a vyhrnoval je a zakládal až nad lokty. Usmíval se nad jejím zděšením. „Ty sponky si nechte na památku, když myslíte, že zemřu.“

Ve městě začaly brzdit první ranní elektrické vlaky, nedaleko projel těžký nákladní vůz, mrakodrap se lehce zahoupal.

„Zítرا ráno mi je vetkneš do této čisté košile,“ řekl, když otevřel skříň a povytáhl sněhobílé rukávy, na nichž se už objevil příznak červánků.

„Ano,“ řekla. „Věřím tomu!“

Noc ani trochu neochladila město. Dole v ulicích, ještě spících, bylo vedro, a zatímco tam nahoře už byly slyšet první zvuky města, na chodnicích bylo docela ticho. Před mlékárnami stály baterie mléčných lahví a Ewald si pomyslně, že mléko musí během půlhodiny zkyznout, ale už se zdvíhaly rolety obchodů, také bez rachotu,

a prodavači v bělostných pláštích, tolik podobní lékařům, honem odnášeli mléko do lednic, jejichž kompresory rozechvívaly horký vzduch. Velmi daleko, snad až na okraji města anebo na druhé straně pevnosti, vysoko tence hvízdala siréna sanitního vozu.

V parku si Ewald na chvíli sedl na lavičku, aby si odpočinul. Cítil se unaven po probdělé noci; najednou trochu dřímá a zpod těžkých, přivřených víček pozoroval zahradníky, kteří kropili trávnik a květinové záhony kolem sochy, aktu ženy, zřejmě panny. Tady v parku se odněkud zdvihl vánek a přinášel na Ewaldovu tvář křehkou, něžnou tříšť vody, která mu na pokožce rozpustila parfém po holení. Vůně mu zvrátila hlavu. Zenit křížovaly vlaštovky a on si pomyslně, že by bylo nejlepší vrátit se do hotelu a spát vedle toho dlouhého, štíhlého těla. Na světě je dva tisíce čtyři sta hadích druhů, co na tom, jestli určí jeden druh navíc. Ale už si to jednou řekl, a spíš kvůli tomu osobnímu předsevzetí než kvůli profesionálnímu zájmu došel k hradbám pevnosti. Věděl, že ho dovnitř branou nikdo nepustí. Také úplatek strážím byl by příliš riskantní. Obcházel valy.

Na bezpečnostním trávníku nebyl nikde ani keř. Přehledné prostranství nebylo možné přeběhnout a i kdyby se to Ewaldovi podařilo, stráže by jej dostihly, nežli by přešel hradby, třeba tu a tam příhodně zhroucené až k zemi. Sledoval kamión, který zvolna rozvážel po strážních stanovištích snídani. Přišel k frontě hotelů, ale nesesl si do žádné z kavárniček na chodníku. Pošvihával si prutem na kůži vysokých kanadských bot a hledal příležitost.

V zahradní restauraci objevil sekací strojek na trávu. Rozepnul si košili až k pasu, vzal strojek a přenesl jej přes strážní vozovku, zrovna za zády hlídače, který se po něm otočil.

„Po čertech vedro!“ řekl hlídač.

„To bude trvat nejméně tři neděle,“ řekl Ewald.

„Nestraš, kamaráde! Měli byste ten kobereček spíš kropit nežli věčně stříhat. Nechápu, proč sem ještě nenatáhli žádný hydrant.“

„V osm přijedou cisterny!“

„Cisterny? To je nějaké novum?“

„Koupili dvacet cisteren,“ řekl Ewald nazdařbůh a opřel se do rukojeti, k jejíž žerdi přitiskl vrbový prut. Strojek začal vrčet, zelená travička stříkala do vzduchu.

Když si později strážný všiml, že stříhací strojek stojí opřen o rozvalenou hradbu, nevěnoval tomu pozornost. Zahradníci si někdy odskočí tam dovnitř, jsou poučeni a nebojí se.

Ewald procházel zříceninami pevnosti, velmi tiše našlapoval, v ruce měl přichystaný prut. Ostře pozoroval terén, kameny pro-

rostlé květin, ostružinami a maliním. Zastavil se, zvedl prut, ale pak se usmál; myš polní. Konečně zastihl prvního plazy. Na pískovcovém balvanu se vyhřívala ještěrka. A naslouchal. Ozvalo se jemné, hromadné syčení, spíš šelest. Horký, stojící vzduch plný aromatických vůní z bylín jej omamoval. Pocítil úzkost; nevěděl, že by se hadi kdy shlukovali v stáda. Obešel zříceninu, snad prastaré zbrojnice, nahlédl do železného ústí obrovitého mozdíře s ještě patrným císařským emblémem. Vstoupil do osikového háje.

Teplý vzduch, který tetelivě stoupal z prohřátého kamení, vytvářel tady ve středu pevnosti jemný, ale přece patrný vír, který potřeplával listovím osik, a to byly ty hlasy hadů. V rozvalinách po nich nenalezl ani stopy. Už to věděl naprosto přesně. Zlámal prut, vyšel na pokraj háje, natrhal si hrst ostružin a lehl si do trávy. Jedl ostružiny, pozoroval cimbuří hladomorny a přemýšlel, jak a čím určit hady, kteří zde nežijí. Nejsou tu hadi, je tu jenom strach z hadů, uvažoval, ale proč si město s takovým nákladem pěstuje strach? Patrně v turistickém zájmu. Kdyby byla pevnost přístupná, nebylo by se na co dívat. Uvnitř byly jenom přesypy hlíny a kamení, několik neurčitých zřícenin, kdežto na pohled z odstupu vypadala pevnost impozantně a tajemně jako mohutný blok dějin, monumentální citadela, a pozor, turisté — pevnost plná smrtelných plazů. V týle ucítil lehký slizský dotek, ale protože věděl, že tu hadi nejsou a vzhledem k přírodním poměrům ani být nemohou, nepolekal se a jenom si sáhl za hlavu a před očima si pak podržel slimáka, který se honem zatahoval do své ulity.

Ale možná, že tu kdysi dávno někoho opravdu uškla zmije, jedna docela obyčejná zmije a pak vznikly pověsti a mýty strachu, který se znamenitě hodil turistickým kancelářím. Podepřel se lokty a díval se na osikový háj, jenž se před ním tiše šelestil, skoro jej uspával. Je to docela obyčejný podvod, usmál se, ale, pravda, docela dobře vymyšlený a něco má do sebe. Snažil se formulovat, v čem vězí ta zvláštní poutavost, přitažlivost, spíš dráždivost pevnosti a pověstí o pevnosti. Konečně to objevil a vstal. Je to atmosféra! Ovzduší tohoto místa, nazíraného z vnějšku hradeb.

Ujistil se, že to není jeho věc. Neuložil si vyšetřovat turistické zázraky, nebyl tím nikým pověřen, nebyl ani zástupce turistů, ani představitel turistických kanceláří. Hvízdal si, docela pobaven vynalézavostí světa, a rychle se ubíral k hradbám, aby je přešel na témže místě. Pokládá za správné vrátit strojek na stříhání trávy.

Ještě uvnitř hradeb Ewalda zadrželi městští zřízenci.

„Musíme vás ihned dopravit na kliniku! Jed těchto hadů je smrtelně nebezpečný!“

„Rád bych viděl ty vaše hady!“ usmál se Ewald. „Tady jsou živé jenom osiky! Sami to dobře víte!“

Maličký, neuvěřitelně nosatý mužík, jehož čepice byla ozdobena zlatým prýmkem, zřejmě šéf komanda, přistoupil k Ewaldovi a zrovna si musel povyskočit, aby stačil dosáhnout na biologovu tvář, do které jej dvakrát rychle udeřil. Ewald ho chtěl popadnout za krk, ale v rukou mu zůstala jenom ta ozdobená čepice. Podrazili mu nohy, hodili na něho plachtu, a přestože se rval a kopal, v několika vteřinách byl pevně přitážen řemeny k sanitním nosičům. Za hradbami zděšeně ječela siréna pohotovostního vozu.

Policie musela vytvořit kordón. V oknech hotelů, na stolcích restaurací i na střechách automobilů stáli občané a turisté. Na bezpečnou vzdálenost, vyměřenou přehledným trávníkem, pozorovali četnu zdravotníků, kteří z brány vynášeli nosítka, na nichž se pod bílým prostěradlem zmrálo tělo. Zdálo se, že ten ubožák je v křečích. Turistky bledly. Kdosi prohodil:

„To je ten obávaný jed! Jen aby mu rychle vyměnili krev!“

Ewald pozoroval svět skrz plátěnou osnovu přehození, jímž byl zahalen. Viděl mihotavá světla a zase stíny, rychlé, bělavé míjení slunce a chladný odlesk zářivek. Potom jej někde položili, uvolnili řemeny, ale nesňali povlak, takže když jej sám strhl, nezahlédl už nikoho, ačkoli ještě zaslechl hlas.

„Tady se můžete upravit.“

Podíval se do zrcadla, rozhlédl se po dlaždičkách toalety. Pod stropem běžel ventilátor; byl tu dokonale čirý, mírně vlahý vzduch. Umyvadlo bylo přečistě vycíděné, na věšáčku sněhobílý, nepoužitý ručník. V košíčku z plastické hmoty hřeben, také nikdy nepoužitý, jak se hned přesvědčil, na misce voňavé mýdlo, na poličce miniaturní přetlakový flakónek kolínské vody, zřejmě pro jedno osobní osvěžení. Je to dokonalá hygiena, pomyslel si, byl bych blázen, kdybych si toho pohodlí nevášal, třeba v takové situaci. Svlékl se do půl těla, umyl se a příjemně se upravit. Potom si sedl do proutěného křesla a čekal.

Za čtvrt hodiny vstoupil velmi elegantně oblečený muž a dovolil si Ewaldovi pozvat ke konzultaci, jak se vyjádřil. Dal Ewaldovi přednost v pěti nebo šesti dveřích, jimiž prošli, a potom mu nabídl židli v čele dlouhého stolu. Ewald měl dojem, že sedí ve správné radě nějaké banky nebo na poradě ředitelů důležitého průmyslového trustu. Mlčel. Je na nich, aby mě oslovili, myslil si, jenže oni si myslili totéž. Tak se hodnou chvílí dost zdvořile pozorovali. V místnosti, uměle temperované, bylo poměrně chladno, Ewald si shrnul rukávy, ale když zjistil, že nemá sponky do manžet, opět si rukávy vyhrnul.

Zachvěl se trochu zimou, schoulil se, až to bylo poněkud komické vzhledem k mohutnosti jeho postavy.

„Takže vy nám nemáte co říct!“ ozval se konečně předseda.

„Nanejvýš to, co sami víte,“ řekl Ewald.

„Byl jste celkem třikrát varován. Číšníkem, komisařem a dnes v noci slečnou Lydií. Nemůžete nám nic vyčítat.“

„Vůbec nic vám nehodlám vyčítat. Jenom ta,“ zamyslnil se, „ta deportace byla poněkud neomalená. Byl bych odešel sám. Mně osobně vůbec nezáleží na mýtech vašeho města, ale ovšem záleží mi na mé osobní svobodě.“

„Kdybyste jako biolog, který navíc sám přežil uštknutí, napsal malé odborné pojednání o našich hadech, byli bychom vám velmi zavázáni a za každou řádku, anebo lépe, za každé slovo bychom vám zaplatili tolik, kolik byste dostal v dobrém nakladatelství za celé malé dílko.“

„Jistě najdete dost spisovatelů, kteří vám to napíší lépe za polovic. Jejich fantazie jim dovolí, aby dokonce uvěřili tomu, co si vymyslí. Já nic stylizovat nebudu.“

„Je to vaše škoda,“ řekl předseda.

Všichni vstali. Rovněž Ewald povstal a teprve teď si všiml, že tu sedí ten maličký, neuvěřitelně nosatý mužik, avšak v dokonalém společenském oblečení.

„Poklona!“ řekl Ewald a vykročil ke dveřím.

„A příště neobjevujte hadi!“ řekl ten malý človíček.

„Čtvrtý pád — koho co, hady, pane!“ řekl Ewald a vzal za kliku.

„Tady vedle, mladíku!“ ukázal človíček na jiné dveře.

„Doktor Ewald,“ představil se biolog a lehce se uklonil. Vzal za tu správnou kliku a ještě dodal: „Promiňte, ale někdo se plete v gramatice a někdo ve dveřích!“

„Jak chcete!“ řekl človíček a poškrabal se na plešaté hlavě.

„Každý z nás dává přednost svým omylům.“

„Raději dveřím,“ řekl Ewald. „Prosím, až po vás!“

„Ne, až po vás,“ opáčil človíček.

Ewald otevřel dveře do krátké čekárny. Otočil se, protože nikdo nešel za ním. Černá společnost stála na prahu, Ewald se jim díval do očí a marně čekal, až někdo z nich aspoň mrkne. Potom dveře dosedly do vzduchotěsných veřejí, Ewald ucítil v uších bolestný tlak atmosféry a hned nato řeznické pracky kata, který jej začal svlékat. Bylo úplně zbytečné bránit se. V přístěncích stáli zřízenci a v rukou si pohazovali a otáčeli bambusovými hůlkami. Patrně to povolání vykonávali už velmi dlouho a naučili se tak krátit si čas.

Ewaldovi připadalo důstojnější nechat se klidně svléknout, než toho svalnatého zaměstnance kopnout do břicha a jít na smrt plný modřin. Teď už byl přesvědčen, že zemře, a žasl jenom nad myšlenkou, kam se posunula moderní doba. V minulosti umírali stateční lidé, protože objevili pravdu; já musím umřít, protože jsem objevil lež, na které mi ještě ke všemu příliš nezáleží.

A hodili jej do parného terária. Vlhký vzduch se srážel na dlaždících a rosa kapala ze stropu s plachým pleskáním na podlahu a na jeho ramena. Když uviděl hady a přesně určil druh i čeleď a uvědomil si, že jejich jed účinkuje v několika minutách, usmál se na plazy, zvolna už zdvíhající své vlné hlavy bez zlatých korunek, a řekl:

„Tak jen pojďte, přátelé!“

Nazítří hned za svítání si Lydie vymohla vstup do márnice. Rakev byla ještě otevřena. Ležel naprosto tiše jako pevnost, jenom nad hlavou, už nepřemýšlející, se mu vznášelo tiché šumění větráku, spíš šelest, a proud vzduchu čeřil vlasy živé ženy i vlasy mrtvého muže a také manžety na jeho zápěstích, které zřízenec neměl čím sepnout. Byla by si ty sponky nechala na památku, ale protože plápolání rukávů uvnitř rakve ji zbavovalo rozumu, rychle mu vetkla na studené ruce stříbrné ozdoby, a to ji uklidnilo. Potom toho litovala. Jakmile zavíkují rakev, bude uvnitř bezvětfí. Odcházela dlouhou smutnou chodbou a říkala si: bude uvnitř bezvětfí, bude uvnitř bezvětfí.

Večerníky přinesly fotografii doktora F. P. Ewalda, biologa, a palcové titulky uvozovaly senzační reportáž o tragické události.

„Opět jeden neopatrný turista,“ komentoval číšník zdvořile pohnutí hosta nad večerníkem. „Dovolíte, abych Vám ty noviny trochu posunul stranou?“

„Zajisté,“ řekl mladý muž, zřejmě také turista, a když mu vrchní naservíroval kávu, řekl ještě: „Rád bych viděl ty hady!“

„Ach!“ vzdychl číšník.

plyš posledním úderům Ignácova srdce, probodeného zlomeným žebrem. Ale nic takového se nestalo. Fotel se vznesl a odnesl. Ignác usedl na dřevěnou židli, avšak dřív než se zamyslí a uvědomí si, že může za Olgou odjet už dnes večer, opět zazvonilo.

Zástupce zasilatelské firmy se velmi omlouval, že se nedopatřením Ignácův byt na několik měsíců stal skladištěm, ale poznamenal, že na tom nese vinu i on sám, pan Skořápka, pročpak se nepřihlásil na inzerátní výzvy v denním tisku, anebo proč nežádoucí přítomnost fotelu neoznámil policejnímu komisařství v obvodu bydliště? „Museli jsme dlouho pátrat, nežli jsme našli vaši falešnou adresu, totiž falešnou z hlediska fotelu, nikoli z hlediska vašeho bydliště!“ Naštěstí věc je vyřešena ještě před Silvestrem, neboť předmět má být loco nejpozději zítra ráno. Úředník se znovu omluvil a potom požádal o obálku, která je součástí zasilaného zboží. Je to prý bílá obálka obsahující zřejmě tvrdší kartu.

„Je mi líto, pane,“ lhal Ignác. „V mém bytě byl jenom fotel, žádný dopis a žádná obálka,“ a protože chtěl své výpovědi dodat nejvyšší míru pravděpodobnosti, ještě dodal se svatou, nevinnou tváří: „v mém interiéru může být okamžitě učiněna podrobná úřední prohlídka, pokud ten ztracený dokument hájí nějaký státní nebo životní význam!“

„Ale to snad ne?“ vlídně se usmál úředník a odešel.

Ignác obálku okamžitě spálil a nad plamínkem v popelníku přemýšlel, jestli udělal dobře, jestli měl právo zapírat. V této chvíli už možná někdo otevírá dveře a zřízenec někomu vnáší dovnitř fotel smrti a obdarovaný, dědic, výherce z nějaké bizarní tomboly, sběratel fotelů, nebo pánbůh ví, kdo to vlastně je, netuší, že zemře. Potom si však řekl, že nikdo nemá právo nikomu určovat konec, byť by to byl sám Bůh nebo jeho prorok, a že se on, Ignác, možná narodil jenom proto, aby zachytil ten strohý rozsudek. A jestliže už někdo zítra v tom fotelu zemře, ať zemře s pocitem svobody, a nikoli s vědomím, že byl odsouzen.

Obcházel místo, kde ještě před chvílí stál fotel, ten hebký medvěd, ta sladká sfinga, a není vyloučeno, že jeho stesk a představivost byly tak silné, že si na okamžik sedl do vzduchu, na okamžik tak krátký, nežli se svalil na zem, zalykaje se smíchy nebo pláčem, kdo ví.

Skutečnost nám vždycky podtrhne židli, jestliže ji čepovala fantazie a nikoli truhlář, nicméně nikdo nemůže dokázat, že jsme si na ni, pro jiné neviditelnou, na velmi krátkou chvíli nesedli. To budí řečeno na Ignácovu obranu, kdyby se mu snad někdo smál, anebo naopak jej někdo chtěl brát příliš vážně.

Útlý host

Číšník si teprve po několika týdnech všiml, že útlý host přichází vždycky jakoby naschvál příliš brzy nebo příliš pozdě. Kdyby nevypadal na poměry ve zdejší restauraci tak neobvykle seriózně, zamýšleně a soustředěně jako bilancující člověk, jako venkovský intelektuál, který se navrácí ze svatby, možná z pohřbu svého staršího bratra, a tady se náhodou zastavil na oběd jenom proto, že neví o vhodnější restauraci v okolí, kdyby každý týden vždycky znovu nevbuzoval tento nanejvýš nevinný dojem, snad by se číšník domníval, že si host vybírá pro své návštěvy mezní termíny v otvírací době opravdu naschvál, jen aby popudil personál, který ještě prostíral, nebo právě začínal skládat ubrusy se stolů. Vůbec se tady ten host vyjímal očividně cize a nesourodě. Podnik už měl svůj ráz, svůj ukolejený provoz, své návštěvníky, svůj standard. Odbíhali sem na úspěšný oběd lidé v pracovních pláštích a v nudných oděvech, poznamenaných ještě nudnějším zaměstnáním, ale přece výnosnějším a poněkud volnějším, takže dovolovalo oběd s obsluhou v této mamutí předměstské restauraci nedaleko nádraží, uhelných skladů a tržnice. Rychlá, pohotová, i když zdaleka ne ochotná nebo zdvořilá, natož přívětivá obsluha byla jedinou předností jídelny před kolektivním stravováním. I tady bylo plno hluku, šoupání nohou, židlí a stolů, plno rachotu a zmatku, stále někdo přicházel a odcházel, i tady finčely talíře a drnčely příbory, hroutily se přeplněné věšáky u zdi. A ještě tady bylo cosi pozitivního navíc, dost světla, bílo, nadbytek prostoru. Vypočítavý kapitalista kdysi adaptoval chátrající budovu. Z jakési vlastenecké besedy vydržované koncem století romantickými cukráři vytvořil Lidovou jídelnu. Podle toho také lokál — a ještě dnes — vypadal. Vysoká ratejna, sloupky a hlavice, gipsové symboly věd, umění a mateřského ženství, tvrdá, idiotská vznešenost, dovršená v současnosti komunálem.

Sem tedy chodil, a protože si vybíral tak nevhodnou dobu, sedával v tom veletržním, nádražním prostoru zpravidla sám, a tu se zdál ve svých přečerných šatech, ještě jej zužujících, víc než útlý, přímo filigránský, rozhodně však ne titěrný. Jeho jemná tvář a dlouhé prsty, držení těla, sklon hlavy, stylizovaný, avšak ani zdáním pozérský, to všechno mu dodávalo rysy samozřejmé a přirozené ušlechtilosti,

ale bohužel v tomto prostředí, v tomto Borodinu stylů se jeho důstojné znaky metamorfovaly v grotesku, v podivínské peří podivínského ptáka, jenž je právě demonstrován naprosto otráveným žákům podivínským profesorem.

Možná že o tom věděl, a snad proto nikdy ani nepozdvihl tvář. Nedíval se po stěnách a na reprodukce národních umělců ve zlatých rámech. Neluskal sebevědomě prsty, ani nesykal na číšníky. Seděl. Jen seděl, nehybně, zdálo se, že nedýchá, že do lokálu přišla socha. Díval se na svého jediného společníka, kterého si přinesl na sobě, na stříbřitě šedý gabardénový pláštík. Ten si nikdy nepověsil na věšák. Opatrně jej pokládá přes opěradlo protější židle, a bylo zvláštní, že ve svrchníčku přicházel za každého počasí.

Poprvé se objevil ve čtvrtek hned po jedenácté hodině.

Třeba i čekal před vchodem, až otevřou, a docela jistě, jestli tam čekal, studoval jídelníček ve skleněné vitríně. Přišel, usedl, díval se na svůj kabát. Kolem něho se otevřelo prostírání, svaté pohyby servírek. Ženy rozpažovaly a opět spínaly ruce, vzývaly bílý oblak, jenž se pomalu snášel a přikrýval stůl, na němž se bránil zajatý vzduch a vzpíral tkanině, avšak marně, stejně musel proltnout, jakmile servírka dlaní předčasně ukončila vadnutí bílého, měkkého pahorku. Útlý host neviděl nic z tohoto obřadu, leda reflexe běloby na svém černém rukávu. Tak byl zamyšlen.

Seděl u stolu už prostřeného a na sněhobílý čtverec ubrusu mdle, neutrálně páchnoucí mandlem složil ruce. Čekal. Teprve za dlouhou dobu přišel číšník, ale ještě ne proto, aby se optal na přání hosta. Hodil mu na stůl talíř s příborem, mnohem později také jídelní lístek, jeden z posledních průklepů, rozmazaný tisk, takřka nečitelná jídla. Když se číšník vracel kolem, host požádal o jiný exemplář, který mu číšník obratem, ale zato s výčitkami doručil.

Host si nevšímal výčitek. Na nervózního, popudlivého vrchního se ani nepodíval. Zřejmě to považoval za samozřejmost komunálního pohostinství. Byl už asi na ledaco zvyklý. Opřel se jen pohodlně v židli a začal se do jídelního lístku se zaujetím až nevysvětlitelným. Jeho dost bledá tvář trochu zrůžověla. Bylo to patrné. Dlouho setrval očima na jednom řádku a pak na obnosu, který k tomu řádku příslušel, jako by se chtěl naučit nazpaměť všechny speciality, dietní jídlo, ryby i nabídku dne. Tak se soustředil, pohroužil. A přece dobře věděl o okolích. Co chvíli mrkl dokonce stranou, jestli se někdo nedívá, že tak čte. Snad se za to styděl, snad mu rozhodování o výběru jídla bylo jaksi vzácné, intimně slavnostní a on nechtěl, aby se někdo na jeho pocitech podílel.

Konečně si vybral. Vyhlížel vrchního, ale vrchní nepřicházel.

Jídla už musela být hotová, ale ještě nebyl čas. Tady jako ostatně i v mnoha jiných restauracích se neřídili přáním nebo časem hostů. Tady rozhodoval řád podniku — a bylo to v tak obrovitém a s maximální ekonomii řízeném restaurantu pochopitelné. Lidé sem už chodili podle jakéhosi řádu. Proč by se tedy měl někdo zabývat jedním hostem, který tak vybočil ze zvyklostí?

Host sám také nic neočekával. Neměl požadavky, nerozčiloval se, nevolal vedoucího. Nesháněl se po knize přání a stížností jako mladí energičtí lidé, kteří nalačno dvojnásob projevují svoje nároky. Host byl zkušený pán. Věděl, že by to stejně nemělo smysl. Byl trpělivý.

Zas nehybně seděl. Jenom se trochu pohnul, když spolu s jídelním lístkem pokládal na ubrus i ruce. Sklonil se k nim, skoro se jim poklonil, zklamaným, že jenom tak leží, a pak utkvěl pohledem, spíš celým, poněkud nachýleným tělem naproti na svém pláštíku.

Restaurace se začínala plnit. Číšníci dostávali pomalu cukání. Po chvíli — na nějaký záhadný povel — vpochodovali vrchní do lokálu. Brali to stůl od stolu, systematicky a rychle, bez dohadování a diskusí. Na pivní tácky psali podivné značky: křížky a kolečka, půlměsíčky a malé hvězdy, trojramenné, čtyřramenné a možná i osmicípé. Podobné signatury si psali na účtenky, které zahřívávali v dlaních. Hosté ani nečekali, až se jich číšníci zeptají na jejich přání; čekali by zbytečně. Vrchní přišli, naklonili ucho a předpokládalo se, že jim host hned vysype svůj požadavek, velmi rychle, bez zbytečného prosím nebo prosil bych nebo buďte tak laskav a přineste mi. Tak tomu také bylo. Tady se vystačilo, a nejenom to, tady se přímo požadovaly výhradně nominativy jídel, jediná holá věta a co možná artikulovaně a hlasitě projevená. Za omyly na talíři by si hosté museli odpovídat sami.

Způsob jednání, jenž tu visel v ovzduší, postřehl i host. Byl inteligentní. Jakmile se nad ním rozestřela mocná, hřmotná černá vrchního, ihned řekl své:

„Jehně s pohankou. Olivy. Jasmínový čaj!“

Číšník, který se u jeho stolu ani nezastavil, protože útlý host seděl sám, v chůzi nakreslil mastnou hrudkou na hrubý okraj hostova porcelánového tácku jakýsi plůtek, čtyři čárky s vodorovným škrtem, a cosi podobného apostrofu. Také něco čtl do své dlaně. V té chvíli už dovršoval svůj krok k sousednímu stolu, kde seděli tři uhlíři a hlučně se smáli. Sotva k nim vrchní přišel, ztichli, zvažněli, soustředili se na jediné: přesně, zdvořile, jasně jako bojácní žáčkové vyslovovali své hovězí na kmíně a knedlíky navíc.

Host už zase seděl s rukama složenýma na lněné osnově, sotva

postřehnutelné okem, ale přece hmatatelné; cítil křížovou vazbu vláken konečky svých prstů a začal se příjemně usmívat, snad tomu jemnému počítku. Snad vzpomínal na nějakou příhodu z dětství, nabo naopak na dítě, jestli nějaké měl, snad byl bláhově, platonicky zamilován, že se tak nadsmyslně tvářil, jako šťastný anděl na fresce, snad si představoval, že mu byly právě prominuty všechny závazky, pokud byl vůbec zadlužen. Snad, snad. Jedno je však jisté. Usmíval se, protože se těšil na svoje jídlo.

Jenomže vrchní! V rozběhu podél své řady stolů letmo zapsal absurdní požadavek hosta jakožto požadavek naprosto samozřejmý a běžný, a dokonce, což je napodiv, kdesi v suterénu svého zmechanizovaného mozku našel pro neuskutečnitelné přání útlého pána registrační značku, již hbitě vepsal do svého bločku i na oprýskaný tácek. Teprve u třetího stolu mu to došlo: Kde by se vzalo v celostátně standardizovaném jídelníčku takové jídlo! A olivy! Ten blázen!

Bylo po úsměvu. Číšník se valil zpátky, obrovský, hrozný reprezentant uraženého podniku, jehož tvrdá náprsenka se teď třásla nad chlapeckým mužem.

Chtěl ho seřvat jako chuligána. Ti si také někdy na člověka vymýšlejí nesmysly. Ještě víc, chtěl ho zesměšnit před celou obcí strážníků, která byla dosud vždycky spokojena, protože věděla, co může požadovat, co se uvařilo. Už nabíral, už se nadýmal, ale nespustil. Jeho monumentální vztek se pomalu stahoval zpátky zároveň s manžetami do černých rukávů. Díval se na hosta. Copak tenhle vážný, teď zrovna smutný člověk mohl jenom tak žertovat? A proč si zrovna přál jehně? Není to cizinec a ke všemu Žid?

Vrchní je opatrný, vrchní je obezřetný. Už nejde jenom o důstojnost stavu. Aby si tak způsobil skandál a někdo to udal na ředitelství a třeba ještě výš a on byl obviněn, kdo ví z čeho. Anebo tu v jeho osobě sedí a číhá nějaká záhadná vyšší kontrola, jakási prověřková akce, a nedej bože, může to být i příslušník tajné bezpečnosti a vrchního zkouší, co odpoví. Také to může být tichý, nebezpečný blázen.

Prosadila se profesionální rutina. Šťastní, kdo jsou jí pohotově vybaveni ve sporných, složitých případech, života; aspoň nejsou obnaženi. Vrchní není obnažen nikdy. Vrchní má škrobenou náprsenku, černý kabát, přes levou ruku ještě čistou utěrku.

Nejprve se mírně a úslužně zeptal, jestli se snad host neráčil mýlit, v jídelníčku přece nic podobného nestojí. Ale host opakoval své, a protože vrchní projevil zdvořilý zájem, útlý host považoval za možné opustit stručnost a vyjadřovat se také zdvořile:

„Buďte tak laskav, jehně s pohankou. A prosím olivy v oleji. A potom, prosím, jasmínový čaj!“

Teď už bylo jasné, že je tady cosi neobvyklého, v nepořádku. Bylo třeba se s tím vyrovnat. Útlý host upřel na vrchního intenzívně usvědčující pohled a starý suverén složil zrak jako pubertální chlapeček. V této situaci byl host nedočkavý, netrpělivý, pátravý a zrovna tak se díval na číšníka, v němž klíčily mdloby.

Všechna jeho stokilová převaha se rozsypala po podlaze s úctenkami. Přiběhla mladá servírka, rychle sbírala proužky papíru a tiše oslovila číšníka jménem.

„Leopolde, copak se stalo?“

Výjev na sebe začal upoutávat pozornost okolních stolů. Někteří hosté přestali jíst a dívali se. Zdálo se, že se hlukem restaurace od tohoto středu rychle šíří rozpačitý klid. Vidličky a lžice stály ve vzduchu.

Konečně si číšník uvědomil, že se nestalo vůbec nic mimořádného, pouze jeden host požaduje jídlo, které není obsaženo v jídelníčku. Aťsi ho tedy požaduje, číšník se nemusí rozčilovat. Pleskl úctenkami do dlaně, hosté vůkol zas začali polykat.

„Vy jste si neráčil všimnout, na jídelním lístku toto jídlo,“ uklonil se, „prostě — není!“

„Bože, bože, to je škoda,“ šeptl útlý host a neznatelně se zachvěl, říká se tomu — sáhla na mě smrtka. Pak se opřel lokty o stůl. Na lokty opřel váhu celého těla, jejíž ohnisko se posunulo na spánek, ležící teď v obloučku mezi jeho palcem a ukazováčkem přemrštěně napjatým a jistě jen náhodou namířeným do středu číšnickovy hrudi.

Číšník se poděsil hostova zhroucení. Snad jej v duchu i politoval, a ačkoli to nebylo jeho zvykem a už ztratil dost času s touto divnou příhodou, naklonil se k hostu a velmi přívětivě se ho zeptal, jestli by mu mohl doporučit něco jiného.

„Pivo a noviny!“

! Obojí přineslo děvče. Host se chopil dřevěné rukojeti a ukryl se do paravánu z potištěného papíru. Bylo to neuvěřitelné monstrum ve zdejší restauraci, kde se nikdo nezdržel ani na moučník a pokud si neodepřel například ruládu, tiskl ji nakousnutou v sevřených rtech, zatímco si jednou rukou zapínal knoflíky a druhou nasazoval klobouk.

Číšník si vždycky všiml jenom svých úctenek a talířů. Stálé hosty znal vlastně jenom podle rukou, podle toho, jak podávali peníze anebo co a v jakém množství nechávali na talířích. Nikdy neměl čas podívat se o něco výše, řekněme na hrud strážníček, natož do očí pánů. Navzdory tomu se teď každou chvíli zastavoval, otáčel a díval se na toho čtoucího člověka, jednou s rozpaky, podruhé se zlostí, vždycky však se zájmem a zvědavostí. Rád by něco podnikl,

nějak pronikl skrz noviny až do toho tvrdohlavého čtyřicetiletého chlapečka, ale neodvažoval se jednat. Když přijímal peníze a zároveň zpropitné, jaké dávají jenom lidé v mimořádných situacích, chtěl se útlého hosta zeptat, jak to s tím jídlem vlastně myslel, dokonce se mu podíval do očí. Host jej umlčel ještě před vyslovením otázky. Tak úpěnlivě, vyčítavě se podíval, jakoby varovně a zároveň zpytavě, jaksi diagnosticky. Vrchní se honem zas radši domlouval jenom s těmi skoro dívčími prsty a děkoval a klaněl se a poroučel. Konec konců každý vrchní a každá restaurace má svého podivína, to je docela zákonité. Komická nebo tragická figura patří mezi domácí, vrchní ji bere za svou, a tak bylo celkem samozřejmé, že se číšník nijak zvlášť nevzrušil, když se útlý pán příští týden a ve stejný den objevil v lokále, tentokrát velmi pozdě.

Většina jídel už byla přeškrtnutá, přílohy vyprodány, polévky žádné. Útlý pán dostal jídelníček, a kdyby jej byl nedostal, bylo by jistě lépe. Číšník se omluvil, že je už všechno, skoro všechno snědno. Host, na kterého si v týdnu fádního restauračního provozu několi-krát docela s potěšením vzpomněl, se mu kvůli minulému příhodě stal nějak osobně blízký. Nevěděl proč, ale byl tady zájem, možná soucit, rozhodně zvědavost. Doporučil mu tedy jídlo, které mohlo být ještě k chuti, nevysušené a nepřebírané. Host je zdvořile, avšak velmi rozhodně odmítl. Rád by si přece jen vybral sám.

A zase jako před týdnem — a pak vždycky znovu neděli za nedělí — se host potopil do textu a studoval jej se zájmem náležitějším nejvýznamnějším dokumentům; strnul nad papírem, jemně zkameněl a žádal jehně s pohankou, olivy a opět jasmínový čaj a příští týden zas jehně s pohankou a tak dále, nikdy se nespletl ani v pořadí.

Vrchní se musel vyrovnat s hostem jako s faktem, který je třeba vzít na vědomí, víc nic. Myslet si mohl cokoli, ale všechny úvahy mu byly také jen cokoli platné. Zařadil tedy a prostě útlého pána do úzce vymezené kategorie lidí, jejichž přání jsou nereálná a vyslovo- vaná jen proto, aby byla s vážnou tváří odmítána. Ale například na rozdíl od jeho vlastní dcery, která tvrdošijně toužila jet na velocipédu do Alp, u tohoto hosta nemusel hledat argumenty, aby zdů- vodnil neuskutečnitelnost. Host na žádném vysvětlování netrval. Po vyslovení svého požadavku upřel na vrchního svůj lakmusový pohled a pak se zřítíl rezignovaně na stůl se svým trýznivým bože, bože, to je škody. Číšník jej pokaždé ponechal s jeho smutným pohnutím ubrusu a pak se vracel s dotazem, zda může posloužit něčím jiným.

„Pivo a noviny!“

Vždycky znovu jen pivo a noviny, které mu přinášela servírka.

Když se jeho návštěvy pravidelně opakovaly, byly noviny jen pro něho opatrovány v rezervě, aby mu aspoň v něčem bylo možno vyhovět. Záleželo mu výhradně na Lidové demokracii, kterou ob- čas kradli důchodci, sledující její bohatou inzertní část.

O utkvělých přáních hosta nikdo nevěděl. Vlastně o přání jediném, utkvělém a vytrvale opakovaném. Zasněžení byli jenom číšník příslušné řady stolů a servírka. Ti dva se někdy bavili na účet ne- odbytého hosta, ale vždycky s jakýmsi respektem. Sebeobhroublejší cechovní vtipy, přejaté ze starých schémat a naroubované na podivín- skou postavu, měly najednou hlubší význam, který oba žertující zjevně vystrašil, vždycky jakmile pochopili pointu vtipu. Oba to dobře postřehli a styděli se pak před sebou za škodolibost, které se nicméně nemohli před sebou navenek zřici, protože se báli jeden před druhým i každý sám před sebou přiznat, že host se stal vlastně jenom jejich hostem, že jim na něm velmi a velmi záleží, že si jej vlastně začali pěstovat a opatrovat, že do jejich života vnesl cosi no- vého a prudce individuálního, že si oba přese všecken výsměch a po- šklebování opravdu váží jeho přání, že mají úctu k jeho nefalšované opravdovosti, s jakou se vždycky znovu a pln důvěry ptá po tom, na co má chuť, i když přece musí vědět, že se podobné jídlo ve zdejší lidovce nevede a nikdy nepovede.

Až v prosinci. Bože, bože, to je škody, proč se vrchní opíjel. Podnik splnil plán akumulace, prémie byly vyplaceny, a jak se později zjistilo, dokonce přeplaceny, byla slavnostní schůze, zástupce ministerstva výživy vedl dlouhý monolog a odevzdal odpovědným vedoucím putovní čestný prapor nejlepších jídel. Řečník byl nud- nější nežli dietní jídlo. Museli ho poslouchat hodinu deset minut. Vykouřili všechny cigarety, které měli po kapsách. Když domluvil, mohli se ztrhat potleskem, takovou měli radost, že konečně domluvil. A potom, protože jim z toho kouření a napjaté pozornosti vyschlo, začali pít.

Číšník, který se přátelil s kuchaři, zapadl do suterénní kuchyně. Tam otevřeli lahve a mezi vychladlými kotly se začali opíjet à la carte. Každé kolektivní opilství má svůj specifický průběh. Tady nebylo zvykem zpívat a objímat se. Folklor zůstal nahoře, kde pila jiná skupina, administrativa, výčep a číšníci. Kuchaři dole zůstali u svého. Bavili se o tom, jak se kde ve světě a tady ve městě vaří, co kdo a kde a kdy a pro koho už v životě připravil a jaká jídla podával. Čím víc byli opilí, tím víc a náruživěji si vyprávěli o receptech a receptech stále ostřejších a pikantnějších, ale bez pokřikování, s prohlubující se věcností a dávkovaným smíchem; čím víc se popadali za břicha, tím víc vzpomínali anebo si vymýšleli — teď už se to nedalo rozeznat

— špinavé bizarnosti svého čistotného řemesla. Ve skutečnosti tu byla řeč o těch nejbanálnějších věcech. Rozvíjely se náměty už stotisíckrát přetřískané, jimž by se ve střízlivém stavu nikdo z kuchařů nemohl smát, protože patří ke kádrovému materiálu všech kuchyní. Bylo to vlastně učednické plácání o kartáči zapečeném do vánočky, o vyvařených holínkách v hovězí polévce, o psu vražděném na záchodě a podávaném pak za velikonoční jehňátko, které došlo, protože pošlo, ale které kdosi neúprosně požadoval, o krysách rozemletých do sekané a ovšem také o tom, jak se ta žena z Vinohrad koupala v kotli na polévku, jak si pod kotlem zatopila, aby měla teplou lázeň, a když vstoupila nahá do vody, jak se nad ní zamkla poklice, a ona se pod ní uvařila, až jí šlo maso od kosti. Pak začali nadávat na normy, podnikové i celostátní, a samozřejmě taky na platy, ještě že si mohou něco uvařit pro sebe. Dnes už to není, co bývalo. Kuchař je teď fabrikace prefabrikátů, něco na způsob paneláků, žádná fantazie, polotovar na začátku, polotovar na konci. Kuchař byl kdysi umělec, co Čech, to muzikant, a taky kuchař, taky kuchař.

Bili se v prsa a lezli po kotlích, házeli po sobě sběračky. Pustili si větrák. Větrák bzučel v pravidelném rytmu. Seshora sem doléhal zpěv, „taká láska“, jen útržky skrz letící propelér, „do kolečka strihají“. Dole bylo vedro. Dnes, protože bylo po slavnosti, byli všichni společensky oblečení, všichni v tmavém, většinou v černém, černí kuchaři, to tady ještě nebylo, černá kuchyně. Slezli se kolem stolu, připili a rozhodli se: uvaříme si něco extra! Navrhujte!

Padaly návrhy, nádherně nesmyslné a velmi smyslné, zcela neuskutečnitelné, ale o to směšnější, a v přestávkách mezi poryvy smíchu jaksi dojemné. Kuchaři seděli kolem pracovního stolu, kolem obrovské a přetlusté desky sklížené ze špalíků tvrdého dřeva, a řečnili. Byl to velký gastroatlas, kulinární eposej, čtvrtili se tady živočichové mořští i suchozemští, vzduchoplavci i tvorové z podzemí, potom vodní panny a dokonce i ženy najednou a poznenáhlu k poněkud jiným účelům a všechno se peklo, smažilo a vařilo, dusilo a obkládalo ostrými, necudnými přílohami, které nešetily exotikou.

Lahve šly ke dnu, kuchaři s nimi. Zhroutili se k černé kávě. Najednou byli dost tiše. Už nevěděli, jestli jim hučí v hlavách nebo jen větrák nad hlavami. Zpokorněli. Jako by se modlili. K svému žaludku, aby ještě vydržel, a k žaludku lidí, pro které celý život vařili, a k žaludku lidstva a světa, k obrovskému bachoru a benátskému čepci a věčné knize, k slezu. Pánové, život je trubice, prohlásil kdosi. A zmlkli. Teď byli úplně tiše. Zastavil se i větrák, asi náhodou. Po stole se táhl něžný šum, sunula se tam neviditelná, lehká vlečka,

nebo tam na těch slisovaných bukových špalcích zatančil na křídle anděl. Jejich kruhem a pak nad nimi máchla peroutka omočená ve věčnosti a oni, podle povahy a sentimentu, buď plakali nebo snili, spíš podřimovali a cosi nezapomenutelného zapomenutelně zřeli, seděli a hleděli do prázdna, usmívali se nebo stáli a cosi komusi beze slov vykládali v gestech příbuzných svému řemeslu, takže nemohlo být sporu o tom, že i teď žili jen svým životním povoláním. Vařili na imaginárních plotnách a míchali imaginární omáčky a dávali ochutnávat imaginárním ochutnávačům. Na chvíli se tu v suterénní kuchyni objevila divadelní krása. Cosi antického, tragického tu stálo kolem chladných roštů a hořáků, cosi, co oni nevědomky vzývali a co tady z nich ve sklepe činilo každodenně hrdiny rozhodujících lidské radosti nebo žalu.

V té chvíli on, nešťastník vrchní, snad protože tady mezi chuťovými mistry byl pouhý host, ne od řemesla, ale jenom piják, v té chvíli číšník porušil dřímání restaurační svatyně a vykřikl:

„Zabijte! Zabijte jehně!“

Všichni se po něm otočili. Seděl na trojnožce, cedník na hlavě, který si ihned po výkřiku přesunul na obličej, takže vypadal jako sportovní šermíř připravený k boji.

Začal jim vyprávět o svém hostu a o jeho pomatených přáních, vykřikoval a vyhazoval rukama. Šéfkuchař mu klad ruku na čelo a ptal se ho, jestli nevidí myšky. Vrchní popadl kastról, obešel všechny přítomné kuchaře, poslalo se ještě pro nějakou láhev a on jim všem pak sesednutým nad skleničkami, které se znovu naplnily, vyprávěl celý příběh o útlém a podivínském hostu. Když jim všechno dopodrobna vylíčil, nechťeli mu věřit. Číšník odešel nahoru a přitáhl dolů servírku, jejímuž svědectví všichni ochotně uvěřili. Měla také pěkné tělo.

Číšník vylezl na židličku a vykřikoval:

„Copak nemá právo na pohanku? Dejte mu pohanku, kuchaři! Od čeho jste kuchaři! A jehně! Poražte jehně!“

Příběh o útlém hostu je najednou všechny strhl zároveň s druhou vlnou alkoholu, která jim prošla žilami. Nadchli se. Rozhodli se, že pro hosta uvaří jehně s pohankou, že opatří olivy jako přílohu, že seženou jasmínový čaj. To bylo heslo. Šok na šok! Až si řekne o tu výstřednost, pěkně mu ji přihrajeme na talířku. Tu máš, kamaráde, uvidíme, kdo z koho. Jenom servírka se pobouřila a uraženě křičela.

„Nebudte na něho oškliví, takhle mu to nebude chutnat!“ a zlobila se na číšníka, že celou věc zveřejnil. Umlčeli ji brzy mezi svými těly. Začali tančit, hladit ji po bocích.

„Měj smysl pro humor, ubrousku!“

A tak se stalo jedenáctého prosince toho roku, že celý podnik čekal na útlého hosta. Taková věc se neutají. Dole v suterénu tu specialitu vzal za své šéfkuchař, osobně ji připravoval. Na modrém smaltovaném pekáčku se od půl jedenácté vyhřívalo jehně a v aluminiovém hrnečku porce pohanky. Ve skleničce olivy, nakládáním do temna zazelenalé a velehorský ostré. Jasmínový čaj byl přichystán u bílé vyhřáté konvice, voda pod parou.

Konečně přišel, dnes velmi pozdě. Už dávno byly složeny ubrusy, vrchní si rovnali peníze. Jen jeden stůl byl prostřen, na ubrusu talíř, na talíři příbor. Kuchaři už už přestávali doufat.

„Musí přijít,“ ujišťoval každého vrchní. „Je to jeho den!“

Opravdu. Byl to jeho den. Přehodil pláštík přes opěradlo protější židle, požádal o jídelní lístek, jako by tady byl poprvé, a začel se do textu. Obsluha už měla volno, také kuchaři a ostatní personál. Tím lépe pro ně. Běželi se dívat, nakukovat zpod záclonky, tiskli se za sloup, zalezli pod výčep.

Je tady, je tady, šeptala si restaurace. Šéf dole poléval jehně, kůrčičku do růžova. Je tady, je tady, i dole v kuchyni byl cítit rytmus té věty, jako by ji rozhlas po drátě přijal za svou znělku. Radši vypnuli rádio, ať je slyšet každé slovo.

Konečně on upřel svůj zrak na něho a byla to zvláštní chvilka váhání. Vrchní se usmíval, nikdy v životě před tím a nikdy potom se tak neusmíval. Už se naklonil, zrakům hosta nabídl jiskřivou náprsenku, své naškrobené brnění. Konečně a poprvé, náš útlý hoste, konečně ti dáme, co chceš!

Útlý pán obrátil svůj filigránský profil, otočil jej vzhůru k vrchnímu a jasným hlasem, velmi artikulovaně, aby snad nemohlo dojít k nějakému omylu, řekl:

„Přineste mi, prosím, hovězí žebro s karotkou!“

Číšník civěl jako blbě řezaná figurína.

„Hovězí žebro s karotkou!“ opakoval stroze útlý host a vůbec se nezhroutil nad ubrus jako jindy, jen si utřel příbor ubrouskem a podíval se lhotejně na vrchního.

„Máme tu pro vás, vašnosti, speciální obídeček,“ vzpamatoval se vrchní, ale útlý host zdvihl ruku v gestu, které vylučovalo jakékoli familiární dialogy.

„Hovězí žebro!“

Dole v kuchyni požadoval vrchní hovězí žebro s karotkou. Dali mu tedy na táč hovězí žebro a spílali mu! Proč si z nich dělá dobrý den, tak dlouho a programově! Co jim to dalo práce, než sehnali porci jehněte a jasmínový čaj. Italské olivy, v naší zemi tak vzácné!

„No vážně,“ tvrdil vrchní ještě dole v kuchyni, „fakt,“ opakoval a ujišťoval. „vždycky chtěl jehně,“ ale při posledních slovech se začal usmívat. Rychle využil situace a pohotově obrátil všechno v žert. I kdyby přísahal, stejně by mu nikdo neuvěřil. Čím víc se však tvářil jako rozmarný vítěz, tím víc mu bylo pod náprsenkou smutno.

Když útlý host už hovězí žebro oškraboval nožem a karotka byla snědena a vrchní žádal ve výčepu pro svého podivína citrónovou limonádu, poklepávali číšníci svého kolegu uznale po rameni.

„Chlapík!“ říkali. „To se ti opravdu povedlo! Takhle nás všechny vypéct!“

Šéfkuchař byl víc než kolega, skoro přítel, před ním se číšník už nedokázal přetvařovat. Vysvětloval mu, že se nejednalo o žert, ale o skutečnost, která si zčistajasna vymyslela výjimku ve vyjimce, ale ani šéf ho nebral vážně.

„Jen to nepřeháněj! Vtip si nezabíjej komentářem!“

Vrchní tedy nepřeháněl. Vracel se k hostovi, který jej právě volal. Bylo účtování. Zpropitné naprosto konvenční. Pětačtyřicet haléřů.

Když host odešel, číšník za ním vyběhl do ulice jako za člověkem, který nezaplatil, a díval se za ním, za mizejícím chlapeckým mužem, jenž počal tonout v záplavě kominíků, jak se říká velkým, vlhkým vložkám prvních sněhů.

Host tady byl dneska naposledy, už nikdy nepřijde, už nikdy o nic nepožádá. Vrchní to věděl.

Ten den se číšník poprvé ve vlastní restauraci sám cítil jako host, který přišel s přáním něčeho, co není k dostání. Setrval v zamyšlení, bez hnutí, velký, temně mramorový balvan.

Šéfkuchař ho zastihl nad stolem, vlastně jen nad výsečí stolu, jehož část byla pokryta dvěma pyramidami složených ubrusů.

„Tak si to aspoň sněž, sám!“ řekl šéfkuchař. Smál se a servíroval číšníkovi jehně s pohankou, olivy a jasmínový čaj. Čaj mu naléval bravurním pohybem z konvice bílé jako ten padající sníh.